# ENTOMOLOGISKA FORENINGENS HÖGTIDSSAMMANTRÄDE Å GRAND RESTAURANT NATIONAL

DEN 14 DECEMBER 1902.

---

Som vanligt inleddes sammanträdet med justering af protokollet från näst föregående sammankomst.

I tur att afgå från sina befattningar inom Föreningen voro nu ordföranden, prof. AURIVILLIUS, styrelsemedlemmen direktör G. HOLMERZ och suppleanten i styrelsen landtbruksinspektören A. LYTTKENS, hvilka alla återvaldes. Till revisorer för nästa år återvaldes apotekare H. ENELL och grosshandlare K. KNUTSON, till revisorssuppleanter fotografen E. ROESLER och konservator C. O. ROTH. Den senare återvaldes ock till klubbmästare.

Ordföranden anmälde därpå, att hälsningsbref med anledning af högtidsdagen ingått från major CL. GRILL, och att från honom öfverlämnats en gåfva af 50 kronor till »CLAES GRILLS stipendiefond.»

Fil. lic. EINAR WAHLGREN höll sedan ett utförligt, med intresse åhördt föredrag »Om insekternas sinnesförnimmelser, hvarunder han, i hufvudsaklig anslutning till den uppfattning, den schweiziske biologen FOREL gjort gällande senast i sitt arbete »Sensations des Insectes», sökte genom referat af FORELS och andras iakttagelser och experiment göra sannolikt, att de flygande insekterna hufvudsakligen orientera sig genom synförnimmelser och synminnen, att de genom dessa ledas till blommorna och ej genom luktförnimmelser, såsom några forskare, bland andra PLATEAU, anse, samt att de flygande insekternas synskärpa i allmänhet är tillräcklig, för att dessa rätt noga skola kunna bedöma afstånd och storlek, form och färg. I några fall, särskildt

hos nattfjärilar och asinsekter, vore luktförnimmelser den dirigerande kraften, och hos t. ex. myrorna hade luktsinnet nått en rent af ofattbar höjd af fulländning och vore det hufvudsakliga orienteringssinnet.

Beträffande hörseln vore denna hos insekterna, trots talrika experiment, långt ifrån konstaterad. Att insekterna äga smakförnimmelser hade i vissa fall med säkerhet kunnat bevisas; likaså vore förekomsten af berörings- och temperatursensationer obestridlig, medan däremot smärtförnimmelser sannolikt vore mycket svaga.

Slutligen antydde föredraganden möjligheten af, att det mystiska s. k. direktionssinnet, som ansetts hjälpa en del insekter att i likhet med brefdufvorna på långa afstånd hitta vägen hem, kanske ej vore något speciellt sinne utan endast berodde på dessa djurs förmåga att begagna minnen af andra sinnesförnimmelser, särskildt synförnimmelser.

Efter föredraget uppstod en längre diskussion, i hvilken deltogo kapten KULLBERG, landtbruksinspektör LYTTKENS, doktor BÄCKSTRÖM, professorerna AURIVILLIUS, LAMPA och SJÖSTEDT samt byråchefen MEVES.

Bland andra intressanta yttranden, som härunder framkommo, kan exempelvis nämnas prof. AURIVILLIUS' anförande om »svängkolfvarna» hos de tvåvingade insekterna, och hurusom dessa organ måste anses såsom säte för något särskildt sinne, ej såsom »jämnviktsorgan»; hans och prof. LAMPAS inlägg i frågan om insekternas känslolöshet för smärta, bevisad bland annat därigenom, att myggor, på hvilka en mer eller mindre stor del af bakkroppen försiktigt afklippes, ändå, och till och med mycket längre än eljest, fortsätta att suga blod, oaktadt detta då icke kan stanna i deras kropp o. s. v.

Härefter lämnade byråchefen J. MEVES en »Öfversikt öfver nunnans massuppträdande inom Sverige åren 1898—1902». Af de undersökningar, som under den allra senaste tiden ägt rum, kunde man sluta, att faran för nunnans härjningar vore öfvervunnen.

Härjningstrakterna hade varit följande:

Sommaren 1898 befanns en intensiv härjning i full gång på Virå och Stafsjö bruksägendomar i södra Södermanland. Den

hade då säkerligen redan pågått i flera år utan att uppmärksammas, ty en på hösten företagen undersökning visade, att fjäriln äggbelagt ej mindre än omkring 17,820 tunnland skog, omfattande åtskilliga egendomar och några häradsallmänningar, samt sträckande sig äfven öfver delar af Östergötland ända till Bråvikens närhet. Omkring 1,410 tunnland skog var redan fördärfvad. Arbetet mot insekten, hufvudsakligen limning, började våren 1899 och fortsattes 1900 och 1901; år 1902 behöfde intet vidare åtgöras, ty härjningen var öfvervunnen, utan att i det hela taget dess område ökats.

År 1899 äggbelade nunnan 56 tunnland af kronodomänen Ålsta, omkring 2 $^{3}/_{4}$ mil öster om Viråområdet, nordväst om Nyköping. Granarna afverkades; den omgifvande skogskanten limmades våren 1900, och därmed var insekten tillintetgjord.

Samma sommar, 1899, varsnades nunnan i massor jämväl på Björksunds och angränsande egendomars skogar, omkring 4 $^{1}/_{2}$ mil från Virå och 1 $^{1}/_{2}$ mil öster om Nyköping. Cirka 1,214 tunnland voro då redan äggbelagda, och 53,5 tunnland förstörda. Limning användes äfven här, i den mån sådant tilläts, under åren 1900—1902. År 1901 ökades området något, men 1902, hvilket år full handlingsfrihet vanns, befanns på senhösten, att larvpesten flacheri utbredt sig öfver hela området, hvarför säkerligen ingen fjärilsutveckling här behöfde befaras, hälst som flygtiden här började först mot slutet af september, och höstnätternas låga temperatur hindrade fjärilarna från att söka nya trakter för äggläggningen.

År 1899 uppträdde nunnan i afsevärdt antal äfven i tallskog på egendomen Trolle-Ljungby i Skåne. Följande vår företogs limning, och sedan var insekten, som ej trifves på tall, borta.

År 1901 befunnos cirka 236 tunnland af den till Tullgarns kronopark hörande Askön äggbelagda; granskogen afverkades, i hyggesgränserna limmades, och därefter ägde ingen märkbar fjärilsutveckling rum.

Samma år, 1901, upptäcktes nunnan inom ett vid Mälaren beläget skogskomplex å Fiholms fideikommissegendom samt en närbelägen, egendomen Edeby tillhörig skogstrakt i Södermanland. Å den förra fälldes endast granarna; 1902 syntes massor

af larver på de kvarlämnade tallarna, som angrepos starkt, men ej lifsfarligt, och därpå dogo alla nunnelarver i flacheri. På Edeby afverkades all skog, och därmed var naturligtvis nunnan tillintetgjord.

Härförutom bemärktes nunnan åren 1898—1902 äfven på andra ställen i landet, exempelvis å Stockholms Djurgård och på Vermdön, men i så ringa mängd, att bortplockning af fjärilar jämte proflimning här voro nog att hålla henne inom tillbörliga gränser.

Sedan talaren därefter redogjort för de olika sätt för nunnans bekämpande, hvilka under skilda förhållanden visat sig vara mest effektiva, meddelade han, att statens »krigskostnader», inberäknadt utgifter för administration, vetenskapliga undersökningar, publikationer och reseersättningar, hade under dessa 5 år uppgått till i rundt tal 312,300 kr., hvaraf ensamt under år 1899 — det första egentliga stridsåret — 216,516 kr. 10 öre.

Professor Yngve Sjöstedt lämnade slutligen intressanta tilllägg till ett föregående anförande »Om svampodlande termiter och myror». Till Riksmusei entomologiska afdelning från Filippinerna ankomna prof på termitbon äfvensom själfva insekterna förevisades.

I sammanhang härmed yttrade sig Föreningens ordförande.

Filip Trybom.